

Els anarquistes en Sant Joan d'Alacant

Josep Antoni Pujol Aguado

El moviment obrer en Sant Joan d'Alacant està representat organitzativament des de principis del segle XX. Està documentada la presència de d'una secció d'agricultors "La Unión", lligats a la Federació de Treballadors de la Terra, associada a la Unió General de Treballadors (UGT), com a mínim des de 1919. El moviment anarcosindicalista, però, no es materialitzarà com a organització autònoma de caràcter local fins els primers mesos de 1936, just abans del colp d'Estat que donà origen a la guerra. Es creen en aquests moments alguns sindicats lligats a la CNT per l'augment d'afiliats, amb entitat suficient per no haver de dependre dels corresponents en la veïna ciutat d'Alacant.

A Sant Joan d'Alacant, els anarquistes es fan presents en aquest període a través de diferents organitzacions: la Confederació Nacional del Treball (CNT), amb tres sindicats de diferents sectors; La Federació Anarquista Ibèrica (FAI); les Joventuts Llibertàries (JJLL) i el Partit Sindicalista.

"CONFEDERACIÓN NACIONAL DEL TRABAJO (CNT)"

La presència de la CNT a la localitat està documentada a través d'un llibre de socis, amb 274 afiliats en 1937 (per a una població de 3.325 persones en 1936), i un llibre d'actes¹, conservat parcialment, del Sindicat d'Oficis Varis. Segons aquesta documentació, la CNT comptaria a la localitat amb tres sindicats afins: l'esmentat Sindicat d'Oficis Varis, un Sindicat de Camperols i un altre, de Treballadores de l'Ametla, que enquadraria a les dones treballadores en els magatzems d'ametla de la localitat. Aquesta última és l'única organització de la que tenim constància amb una nodrida militància de dones al seu si, algunes ocupant càrrecs de responsabilitat, com a delegades sindicals. A més d'aquestes fonts directes, generades per les mateixes organitzacions, comptem amb altres fonts indirectes, com ara delacions de veïns, acusacions en processos judicials, signataris de pamflets o comunicats i memòries personals, on es fa referència a la militància de veïns de la localitat en les formacions llibertàries abans referides.

Barrejant dades de distintes fonts, resulta cridaner que alguns dels membres de la CNT apareguen militant també en altres organitzacions, algunes d'un signe polític marcadament diferent, com es pot desprendre d'una suposada doble militància Izquierda Republicana-CNT. Tot i no tenir la certesa que fos així, per no comptar amb una base documental incontrovertible que ho avale, recollim aquests testimonis identificant la font de què procedeix. En tot cas, alguns detalls de la documentació emanada del municipi –actes de plens municipals, correspondència municipal- ens donen idea de la bona sintonia entre aquestes dues organitzacions, com l'agraïment explícit del consistori republicà a la CNT per socórrer els nens refugiats a la localitat amb esmorzars; o pel fet que, el 1938, sigui el president local de la CNT, Andrés Carrión Martí, aleshores regidor de l'ajuntament, un dels promotors del canvi de nom de la plaça d'Espanya pel d'Emilio Urios Cortés i de l'erecció d'un bust commemoratiu, en

---

¹ Arxiu Municipal de Sant Joan d'Alacant (AMSJA) Sig. 1209/24

honor del que havia estat alcalde de Sant Joan des del març del 1936 fins al moment de la seva mobilització i que era membre d'Izquierda Republicana².

D'altra banda, cal destacar la presència i l'activitat a la localitat d'alguns dels líders alacantins de la CNT. En particular, dels germans Manuel i Antonio Luarte, veïns d'Alacant i, pel que manifesten alguns testimonis, responsables del Sindicat d'Alimentació a la ciutat veïna. De fet, Antonio Luarte serà un dels principals acusats pels veïns com a responsable de les incautacions i confiscacions dutes a terme a la localitat. La varietat de formes amb què es recull el seu cognom a les múltiples acusacions (Luarte, Duarte, Ugarte, Huarte...) i que no figuren en el cens de 1936 ens reafirma en la convicció de què no eren veïns de la localitat.

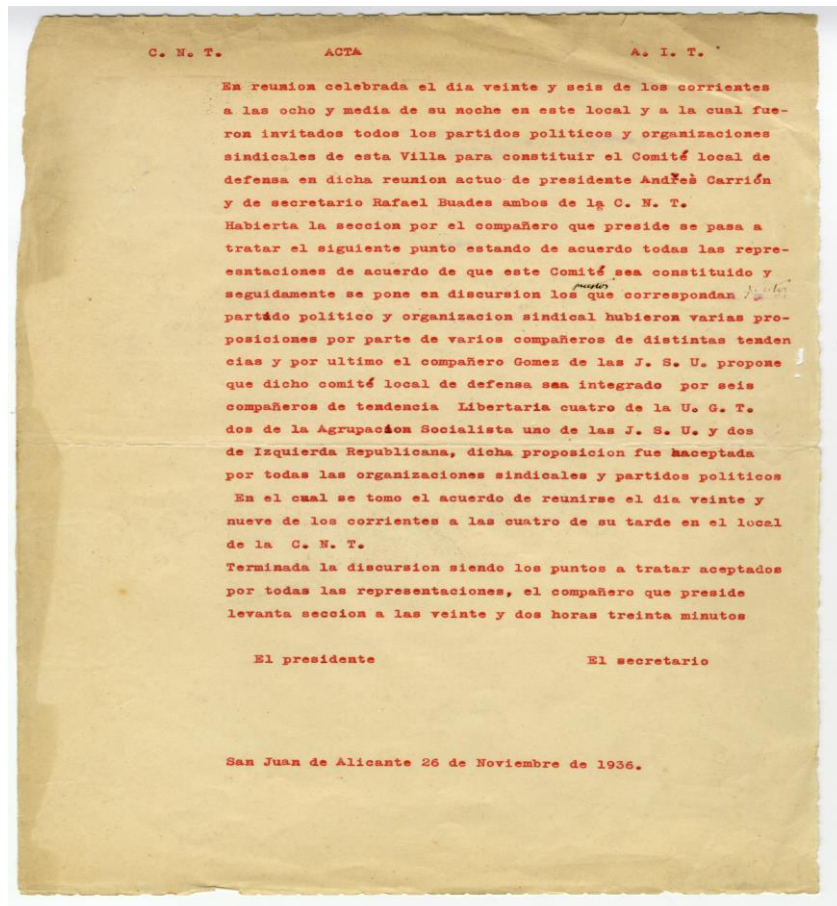
A instàncies de la CNT es va constituir el 10 d'agost del 1936 un **Comité Local de Milícies Antifeixistes**, ubicat a la seu del sindicat, en què estaven representats paritàriament els partits i organitzacions obreres. En concret, en van formar part la UGT, Socialistes, Izquierda Republicana, Juventud de Izquierda, i CNT. A més a més, el secretari local de la CNT, Manuel Martínez Ballester, va ser delegat per romandre a la seu del comité i dedicar-se a temps complet a rebre ordres i orientar les comissions "amb els mateixos beneficis que les milícies unificades a la caserna³". Entre altres menesters, aquest comité es dedicava a gestionar l'ingrés de voluntaris a les milícies, durant els primers mesos de la contesa. S'ha de destacar l'absència del Partit Comunista (PC), perquè en aquests moments la seva presència a la localitat era nul·la.

Posteriorment, en novembre del mateix any es constituí un **Comité Local de Defensa**, amb una composició lleugerament diferent. De la lectura de l'acta de constitució es desprén el pes de cadascuna de les organitzacions en la localitat, amb una evident preeminència de la central anarcosindicalista sobre les altres organitzacions, amb sis membres de tendència llibertària, quatre de la UGT, dos de l'Agrupació Socialista, altres dos d'Izquierda Republicana i un de les Joventuts Socialistes Unificades (JSU).

---

² AMSJA Acta del Ple de 15 de novembre de 1938.

³ En la localitat existia una caserna de carabiners, amb un caporal i quatre guàrdies.

Acta de constitució del Comitè Local de Defensa (AMSJA 1-C-1209-15)

“SINDICATO DE OFICIOS VARIOS DE SAN JUAN Y MUCHAMIEL”

Aquesta organització anarquista era la majoritària al petit sector industrial de la localitat, amb presència als tallers més importants, com les fàbriques del sector de la fusta de Francisco Mira Soler i Agustín Pastor Gomis, on bona part dels seus operaris especialitzats estaven afiliats a aquest sindicat i eren dirigents del mateix.

Adherit a la CNT-AIT, comptava amb 79 membres, entre dones i homes. Aquest sindicat es va constituir el 27 d'abril de 1936 per l'elevat nombre de veïns d'aquestes localitats que eren membres del respectiu Sindicat d'Alacant. L'assemblea constituent, oberta per un membre del sindicat alacantí, va nomenar la primera junta directiva: president, Andrés Carrión Martí; secretari, Manuel Martínez Ballester; i tesorero, Luis Onofre Gálvez. Tot seguit es va comunicar al govern civil. Es va establir la seu al carrer Major 28, 1r pis. El llibre d'actes que es conserva d'aquest Sindicat comença a l'abril de 1936 i es prolonga fins al 19 de maig de 1938, encara que de manera irregular.

La seva tasca, tal com es desprèn del contingut de les actes, tenia una doble vessant: professional, buscant millorar les condicions de treball dels afiliats; i política, participant en activitats no pròpiament sindicals per implicar-se en assumptes relatius a la guerra, com l'organització de milícies, abastiment de la població o atenció als refugiats. Així, en el primer

cas, comprovem el resultat de negociacions amb diferents tallers i petites indústries, del vímet, de brodats, tallers i magatzems, per tal de millorar els salaris, reglamentar els horaris i torns de treball o establir condicions d'higiene i seguretat la feina. També es procedeix a nomenar delegats als tallers i indústries principals .

Així, per exemple, en maig de 1936, el sindicat únic d'Oficis Varis presentava a la patronal del vímet unes bases mínimes per a la negociació de les condicions de treball de les seves operàries, inspirades en les que s'havien signat un mes abans amb els empresaris del sector de la fusta, amb les necessàries modificacions pel fet d' ocupar majoritàriament a dones :

BASES MÍNIMAS DE TRABAJO QUE EL SINDICATO ÚNICO DE OFICIOS VARIOS DE SAN JUAN Y MUCHAMIEL PRESENTA A LOS PATRONOS DE LAS FÁBRICAS DE ARTÍCULOS DE MIMBRE DE ESTA VILLA PARA SU APROBACIÓN

BASES

- 1. Reconocimiento del sindicato de oficios Varios de S. Juan y Muchamiel, afecto a la Confederación Nacional del Trabajo, de sus delegados y de cualquier comisión representativa del mismo.*
- 2. Queda abolido, de manera absoluta, en este taller cualquier clase de trabajo a destajo.*
- 3. La jornada de trabajo será la legal de 8 horas diarias, rigiéndose por el siguiente horario: Mañana, de 8 a 12. Tarde, de 1'30 a 5'30.*
- 4. En virtud de la base 2ª, las operarias de estos talleres percibirán un jornal diario de TRES pesetas CINCUENTA céntimos jornada de 8 horas y por cada hora extra se abonarán 0'50 cts. cada una. No se trabajarán horas extras mientras haya una operaria de este ramo en paro forzoso, solo cuando este requisito se cumpla será permitido trabajar horas extras.*
- 5. Saneamiento e higienización de los lugares de trabajo, así como dedicar una habitación para el aseo de las obreras.*
- 6. No les será permitido a las mujeres efectuar trabajo en los cuales se pueda emplear a un hombre o que estén en pugna con su voluntad dada la índole del trabajo a que habitualmente se dedique en el taller.*
- 7. Los patronos se obligan a repartir equitativamente el trabajo entre sus operarios, por riguroso turno, cuando este escasee.*
- 8. No podrá ser despedido ningún trabajador si no es por causa grave y justificada, obligándose el patrono a comunicar su decisión al sindicato antes de que el despido se lleve a efecto para que este analice las causas y determine si ha lugar al despido.*
- 9. Los patronos no podrán ejercer represalias por la presentación y cumplimiento de las presentes bases bien entendido que cualquier represalia se considerará dirigida a la organización confederal.*
- 10. Se considerarán días festivos los oficiales de la República y los tradicionales de la localidad, siendo el trabajo efectuado en estos días remunerado con el duplo del jornal del diario ordinario. No se trabajará por ningún concepto el día 1º de Mayo.*
- 11. Lo no previsto en estas bases se solucionará según los casos y siempre en el local del Sindicato, al que se le comunicará con anterioridad de cualquier cuestión que surja, pro-mediación de la Delegada.*
- 12. Estas bases comenzarán a regir desde el próximo lunes día 25 de los corrientes, (Mayo de 1936.) y serán firmadas por duplicado desde hoy día de la fecha hasta 48 horas antes de entrar en vigor.*

San Juan de Alicante a 18 de Mayo de 1936.

*Conforme.
Por el sindicato.
La comisión.*

*Conforme con las bases.
El Patrono.*

BASES MINIMAS DE TRABAJO QUE EL SINDICATO UNICO DE OFICIOS VARIOS DE SAN JUAN Y MUCHAMIEL PRESENTA A LOS PATRONOS DE LAS FABRICAS DE ARTICULOS DE MIMBRE DE ESTA VILLA PARA SU APROBACION/

B A S E S

- 1ª Reconocimiento del Sindicato de Oficios Varios de S. Juan y Muchamiel, afecto a la Confederación Nacional del Trabajo, de sus delegados y de cualquier comisión representativa del mismo.
- 2ª Queda abolido, de manera absoluta, en este taller cualquier clase de trabajo a destajo.
- 3ª La jornada de trabajo será la legal de 8 horas diarias rigiéndose por el siguiente horario: Mañana, de 8 a 12. Tarde, de 1³⁰ a 5³⁰.
- 4ª. En virtud de la base 3ª, las operarias de estos talleres percibirán un jornal diario de TRES pesetas CINCUENTA centimos jornada de 8 horas y por cada hora extra se abonarán 0⁵⁰ ctms. cada una. No se trabajaran horas extras mientras haya una operaria de este ramo en paro forzoso, solo cuando este requisito se cumpla será permitido trabajar horas extras.
- 5ª Saneamiento de higienización de los lugares de trabajo así como dedicar una habitación para el aseo de las obreras.
- 6ª Nos les será permitido a las mujeres efectuar trabajos en los cuales se pueda emplear a un hombre o que estén en pugna con su voluntad dada la índole del trabajo a que habitualmente se dedique en el taller.
- 7ª Los patronos se obligan a repartir equitativamente el trabajo entre sus operarias en un riguroso turno, cuando este escasee.
- 8ª No podrá ser despedido ningún trabajador si no es por causa grave y justa, previa audiencia del mismo a comunicar su decisión al sindicato antes de que el despido se lleve a efecto para que este analice las causas y determine si ha lugar al despido.
- 9ª Los patronos no podran ejercer represalias por la presentación y cumplimiento de las presentes bases bien entendido que cualquier represalia se considerara dirigida a la organización confederal.
- 10ª Se consideraran dias festivos las oficiales de la República y las tradicionales de la localidad, siendo el trabajo efectuado en estos dias remunerado con el duplo del jornal diario ordinario. No se trabajara por ningun concepto el dia 1º de Mayo.
- 11ª Lo no previsto en estas bases se solucionara segun los casos y siempre en el local del Sindicato, al que se le comunicara con anterioridad de cualquier cuestion que surja, por mediación de la Delegada.
- 12ª Estas bases comenzaran a regir desde el proximo lunes dia 25. de los corrientes, (Mayo de 1936.) y seran firmadas por duplicado desde hoy dia de la fecha hasta 48 horas antes de entrar en vigor.

San. Juan de Alicante a 18 de Mayo de 1936.

Conforme.
Por el Sindicato
La comisión.

Conforme con las bases.
El patrono.

Dipòsit de la família Mira (AMSJA D3-247.2)

"SINDICATO DE TRABAJADORAS DE LA ALMENDRA"

Adherit a la CNT, la majoria dels seus membres eren dones, 133, per tan sols dos homes. La delegada sindical al magatzem de Luis Ferrándiz era Leonor Torregrosa Domenech.

És, juntament amb el Sindicat d'Oficis Diversos de la mateixa central sindical, l'organització que enquadra un nombre més gran de dones a la localitat. Encara que en el cens de 1936 els únics oficis reconeguts a les dones eren el de mestres i empleades de la Fàbrica de Tabacs d'Alacant, la veritat és que aquestes exercien tasques a les indústries i tallers de la localitat, com a brodadores, modistes, operàries a la fàbrica de llibrets de paper de fumar instal·lada al carrer del Mar, o als magatzems de l'ametla. D'altra banda, van exercir activitats diverses lligades a les tasques agrícoles i ramaderes -encara que aquests àmbits apareguen sovint com

exclusivament masculins-, sobretot a mesura que avançava la contesa i els homes eren mobilitzats per a la seva incorporació al capdavant.

Al diari alacantí *Liberación* -òrgan de la CNT, de la FAI i de les JJLL- del 4 d'agost de 1937, el Secretari del Sindicat d'Alimentació, Manuel Luarte, feia un vehement encomi de la tasca exercida per les dones del Sindicat de la ametla de Villa Ascaso, nom amb què els anarquistes van batejar la població de Sant Joan.

La C. N. T. en Villa Ascaso

¡Ese es el camino, compañeras!

Digno de ejemplo es el entusiasmo que las compañeras de la Sección de Almendras del Sindicato de Oficios Varios de Villa Ascaso ponen en las cuestiones sindicales.

La guerra que sostenemos con la canalla fascista, impone a los compañeros la obligación de empuñar las armas, siendo esta la causa de que los militantes más activos estén ausentes, desplazados allá donde los que rigen la defensa de nuestro suelo estiman necesario.

He tenido ocasión de estar unos minutos entre las compañeras mencionadas, y he sentido la alegría que produce el saber, por propia confesión de ellas, que se saben con el deber de suplir a los compañeros en las tareas de organización, tanto como en los lugares de trabajo; que la organización confederal seguirá en Villa Ascaso una marcha ascendente, mientras quede una compañera, y que están dispuestas a realizar los mayores esfuerzos para cuando los compañeros regresen del frente que la obra que dejaron principiada, fué continuada con interés y entusiasmo y sus resultados serán el premio que ofrezcan a los valientes compañeros que regresen.

¡Ese es el camino, compañeras, de vuestra total emancipación! Vuestra actuación nos honra a los que, recogiendo vuestro sentir, procuramos, un día, encuadraros en nuestra querida Confederación, cuyos estatutos observáis con el cariño que merecen.

¡Alélate, pues, compañeras, por el camino emprendido!

M. L.

~~~~~

Señor Gobernador: Le informamos que en Alicante no han habido disturbios hasta que usted ha venido. ¿Nos dará usted algún día desagradable?

~~~~~

Sindicato de la Industria de Sanidad, Asistencia Social e Higiene

SECCION BARBEROS

A todos los afiliados a esta Sección, que en los actuales momentos han demostrado verdadero interés en prestar el concurso necesario a la causa antifascista y, por ende, a la organización confederal, se espera que acudan una vez más a aportar, con su inteligencia y voluntad, acudiendo al acto, que se celebrará el próximo jueves, día 5 del corriente, en nuestro domicilio social, Avenida de la F. A. I., número 53, para tratar del siguiente Orden del día:

1.º Elección de Mesa.

Periòdic *Liberación*. 4 d'agost de 1937 (Arxiu Municipal d'Alacant)

“SINDICATO DE CAMPESINOS (CNT)”

Adherit a la CNT, comptava amb 35 homes i tres dones. Aquest sindicat comptava amb un nombre limitat de treballadors, minoritari dins del sector. No coneixem les dades d'afiliació de la UGT, però cal pensar que seria aquesta l'organització majoritària en el sector, vist que un dels seus líders, Fulgencio Hernández, va ser el principal acusat de les incautacions realitzades en la localitat.

Per altra banda, a partir de gener de 1937 es constituí en la localitat una “Sociedad de Campesinos”, adherida a la “Federación Provincial de Campesinos”, d’inspiració comunista, i que aglutinava 127 veïns de Sant Joan, Benimagrell i La Condomina, tots ells xicotets propietaris i/o arrendataris. Els objectius d’aquesta organització es centraven en l’obtenció de crèdits, desgravació d’impostos i millores en les condicions de comercialització dels seus productes.

A diferència de la “Sociedad de Campesinos”, el “Sindicato de Campesinos (CNT)” estava integrat majoritàriament per jornalers i les seves reivindicacions van girar al voltant de la millora de les condicions de treball dels seus afiliats. Encara que hi ha algunes referències a una col·lectivitat agrícola a Sant Joan, desconeixem on es va dur a terme, ni si el “Sindicato de Campesinos” de la CNT hi va participar.

“PARTIDO SINDICALISTA”

El Partit Sindicalista va ser un partit polític creat per l'anarquista i diverses vegades secretari nacional de la CNT, Ángel Pestaña, el 1934. La tesi d'Àngel Pestaña, que va pertànyer al sector moderat de la central anarcosindicalista, era contribuir al moviment obrer dotant-lo d'un partit polític que treballés en altres àmbits, naturalment aliens a la lluita estrictament sindical.

A Sant Joan, el Partit Sindicalista es va constituir el 16 gener de 1937 amb l'ànim de participar a les institucions locals i poder així prendre part en les decisions de caràcter polític que afectaven la gestió municipal, com a portaveu del nodrit grup de veïns de sensibilitat o militància anarcosindicalista.

Un cop llegit el reglament i aprovat per unanimitat dels assistents, quedant així constituïda l'agrupació local del Partit Sindicalista, es va procedir al nomenament d'un Comité executiu, per al qual van ser elegits per aclamació:

En la Villa de San Juan de Alicante a diecisiete de mes de Julio de mil novecientos treinta y siete, previamente convocados por la Comisión organizadora, se reunió un grupo de compañeros para constituir la Agrupación local del Partido Sindicalista.

Alta la sesión y leído el Reglamento, fue este aprobado por unanimidad en todos sus puntos. Quedando así constituida la Agrupación citada.

Seguidamente se procedió a nombrar el Comité quedando constituido por los camaradas siguientes elegidos por aclamación:

- Presidente: Felipe Ripoll Valor.
- Secretario: - Miguel Miró Molit.
- Tesoro: - Gregorio Baeza Albuca.
- Contador: - Antonio Juan Martínez.
- Vocal: - Antonio González Baeza.
- Manuel Reyes Baeza.

Y no habiendo más asuntos que tratar se levantó la sesión de la que como secretario certifico.

V. B.
El Presidente
Felipe Ripoll

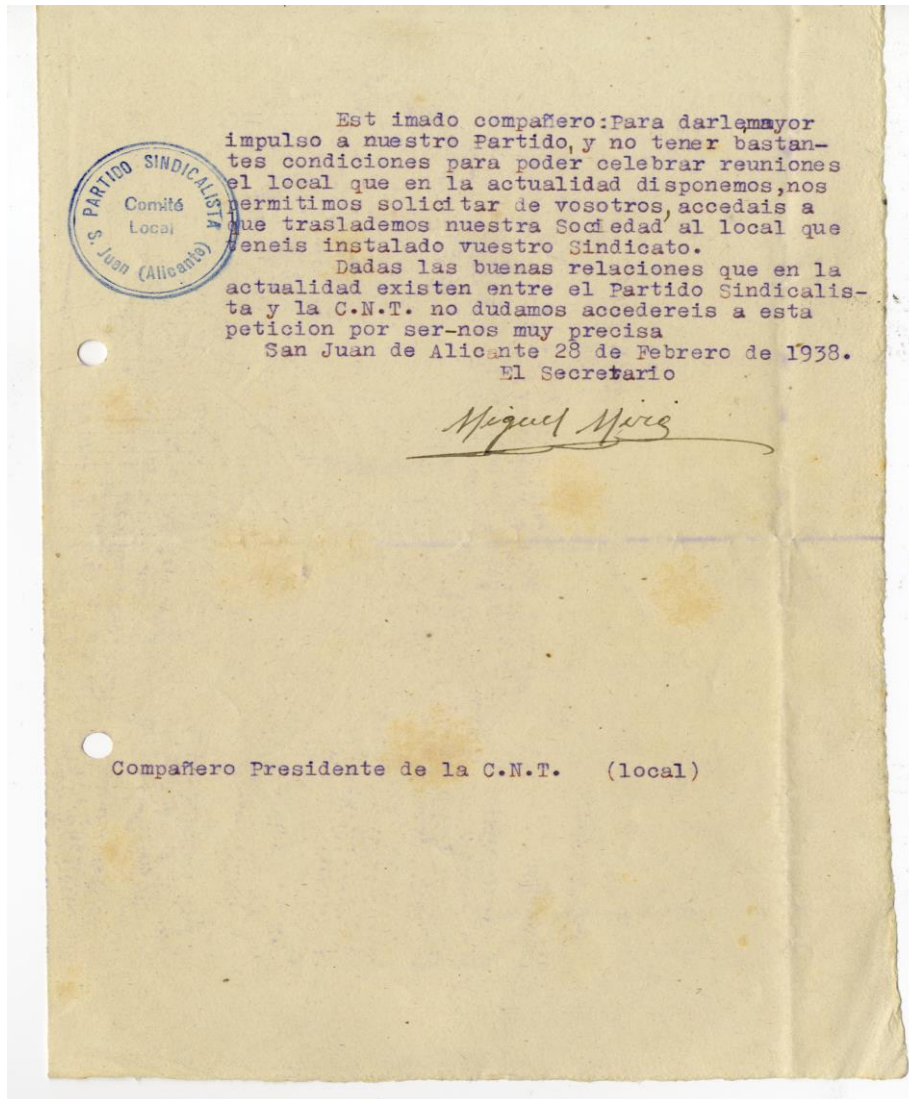
[Handwritten signature]

Constitució de l'Agrupació Local del Partit Sindicalista (AMSJA 1-C-1209-9)

La imbricació i sintonia entre el Partit Sindicalista i l'organització sindical CNT és manifesta, compartint instal·lacions i objectius polítics.

Sol·licitud d'ús conjunt de les instal·lacions CNT-Partit Sindicalista (AMSJA 1-C-1209-3)

A banda dels membres del comitè executiu, desconeixem la resta dels seus membres i el nombre d'ells. Només comptem amb algunes referències indirectes relatives a alguns dels seus afiliats. En concret, a un d'ells, se'l va acusar que estant

“como encargado de la Compañía de Riegos de Levante, se originaron diversas protestas por parte de los regantes interesados, por el hecho de que el Gómez [Francisco Gómez González] daba preferencia en el riego a los elementos de extrema izquierda negando el agua a las personas de orden y de derechas, habiéndose dado el caso de preferir lanzar el agua al río antes de darla a los que él creía sus adversarios⁴.”

⁴ Informe de l'alcalde franquista en 18 de desembre de 1939 (AMSJA Correspondència d'Eixida núm. 454).

Una figura important del Partit Sindicalista va ser Miguel Miró Moltó, secretari de la CNT, secretari del Partit Sindicalista i representant d'aquest partit al manifest "Sanjuanenses" a favor de la conducció de les aigües potables a la localitat. En informe policial acabada la guerra apareix, però, com a membre d'Izquierda Republicana. Va ser processat el 1939 per la Justícia Militar, va ingressar al Reformatori d'Adults i finalment va quedar en llibertat per no tenir altres responsabilitats més que la seva militància. Va ser director de la Banda "Unió Musical La Paz", des de 1933 a 1942⁵, encara que, en novembre de 1940, va ser cessat com a treballador municipal per dissolució de l'agrupació musical i quedant, per tant, amortitzada la plaça de director⁶.

"AGRUPACIÓN ANARQUISTA IBÉRICA"

La Federació Anarquista Ibèrica (FAI) va representar el sector més radical a l'àmbit de l'anarquisme. Només tenim constància de la seva possible presència a Sant Joan a través d'una referència a la constitució d'una **Agrupació Anarquista Ibèrica** a la localitat, a finals de 1937. El 2 de desembre d'aquell any es va constituir la referida agrupació, que reunia sota aquest epígraf als militants de la CNT i de les Joventuts Llibertàries. Després de llegir-se el reglament que havia de regir el seu funcionament es va triar la comissió administrativa per a la qual van ser nomenats:

- Secretari: Rafael Bausili
- Vicesecretari: Vicente Gosálbez Baeza
- Tresorer: Andrés Carrión Martí
- Comptador: José Pérez Sellers
- Vocals: Vicente Pastor Llorens, Manuel Espinosa Orts, José Pérez Sellers, Alfredo Aracil Gomis y Antonio Micó Juan.

---

⁵ Sánchez Buades, Manuel. Historia de la Banda de Música "La Paz" de San Juan de Alicante, pàg. 88.

⁶ AMSJA Correspondència d'Eixida 2/11 núm. 685.

ACTA DE CONSTITUCIÓN DE LA AGRUPACIÓN ANARQUISTA IBERICA DE SAN JUAN.

Reunidos los militantes de C.A.T. y Juventudes Libertarias y comunicado el objeto de la reunión se da lectura al Reglamento por el que se funda esta Agrupación Anarquista de esta localidad dando toda su conformidad por lo que se pasa al nombramiento de la Administrativa de la misma, recayendo en los compañeros siguientes:

Rafael Bausili Subirats = Secretario
Vicente González Baena = Vice-secretario
Miguel Carrión Martí = Tesorero
José Pérez Solberg = Contador
Vicente Pastor Llorens = Vocal
Miguel Espinosa Orts = Vocal
José Pérez Solberg = Vocal
Alfredo Aracil Gomis = Vocal
Antonio Micó Juan = Vocal

Tomando posesión de sus cargos y no teniendo más asuntos que tratar se levantó la reunión.

San Juan Alicante 2 de Diciembre de 1937

Vicente González Baena

Rafael Bausili

Por haber verificado la imprenta
de sello, se hace este Provisional
Consejo Provisional

El Secretario

Bausili

Acta de constitució de l'Agrupació Anarquista Ibèrica en Sant Joan (AMSJA 1-C-1209-10)

Acabada la guerra, molts dels membres de les organitzacions llibertàries van ser represaliats d'una manera o una altra. Alguns marxaren a l'exili, com els germans Luarte; altres, patiren dures penes de presó com Rafael Bausili Subirats, Antonio Micó Juan, Miguel Carrión Martí o Juan Morales Rey, aquest per haver estat milicià en la columna "España Libre". Hi hagué també qui va poder continuar la seua vida després d'una curta estada en presó, encara que sotmesos a estreta vigilància, com el director de la banda de Música, Miguel Miró Moltó. Finalment, de molts altres no en tenim cap notícia, alguns probablement exiliats; i altres, retornats a la vida civil sense càrrecs, però sota la supervisió de les noves autoritats, com la majoria de les dones.